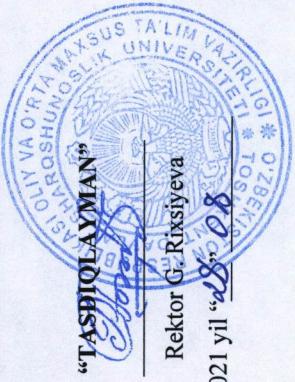

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

**TARIXIY DIPLOMATIKA
FANINING O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi:

200000 – San'at va gumanitar fanlar

Ta'lim sohasi:

220000 – Gumanitar fanlar

Mutaxassislik:

70220303 – Tarixshunoslik, manbashunoslik
va tarixiy tadqiqot usullari (Markaziy Osiyo
mamlakatlari bo'yicha)

²
Meng
Chu

Fan/modul kodи	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
TD102	2021-2022	2	2
Fan/modul turi	Tal'lim tili	Haftadagi soatlari:	
Majburiy	O'zbek	2	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat) yuklama (soat)
	Tarixiy diplomatiqa	30	60
			90
2.	I. Fanning mazmuni	<p>Fanni o'qitishdan maqsad – tarixiy manbashunoslik uchun muhim bo'lgan diplomatiqa (hujjatshunoslik) sohasi bo'yicha bo'lajak mutaxasislarga zarur ma'lumotlarni berishga qaratilgan. Unda tarixda mahkamachilik va hujjatchilik an'analaringning yuzaga kelishi, jahoning qadimiy sivizizsiya o'choqlari diplomatsiasi haqida qisqacha tasavvur berilgach, asosan Markaziy Osiyo tarixiy hujjatchiligi, hujjatlarning tasnifi, formulalari, rasmiy uslubi, tarkibiy tuzilishi, huquqiy jihatlari, ijtimoiy, siyosiy boshqaruvda diplomatikaning o'mini, yoritishidan iborat.</p>	
	Fanning vazifasi	<p>- nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalat, xujjatshunoslikning paydo bo'lishi va rivojanish bosqichlari, Markaziy Osiyoda mahkama ishi yuritishning dolzab muammolari va ahamiyatini ochib berish.</p>	
	II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)		
	II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:		
	1-mavzu. Tarixiy diplomatiqa fanning shakllanish tarixi, mazmum-mohiyati, ob'ekti, premeti, maqsadi va vazifalari.	<p>Tarixiy diplomatiqa fanning mazmum-mohiyati, ob'ekti, premeti, maqsad va vazifalari. Fanning shakllanishi. Ilniy diplomatiika.</p>	
	2-mavzu. Qadimgi Misr, Mesopotamiya, Elam, Akkad, Xett podsholigi, Ashshur, Middya va Qadimgi eron saltanati davrlarida hujjatchilik	<p>Qadimgi Misr, Sharqning Old Osiyo, O'rta Sharq mintaqalari sivilizatsiya o'choqlarida yozuvilar tarixidan, ular vositasida shakllangan hujjatchilikning taskiliy boshqaruv tizimi bilan bog'liq holda rivojanish tendentssiyalari, ijtimoiy hamda huquqiy sohalarda hujjatchilik munosabatlari, turli xil yozishmalar, qaydnomalar, shartnomalar.</p>	

3- mavzu. Markaziy Osyo qadimgi davr diplomatikasi

Markaziy Osyo qadimgi davr diplomatikasining shakllanishi. Markaziy Osyoning mil.avv.I ming yillik o'rtalaridan boshlab Qadimiy Parfiya, Xorazm, Sug'd, Baqtriya kabi hududiy ma'muriy mintaqalarida paydo bo'lgan mahalliy yozuvlar va ular asosida shakllangan hujatchilik masalalari.

4- mavzu. O'rta asr islam davri arab yozuvli hujatchilik tarixi

IX – XIII asr boshlari davr hujatchiligi (Arab halifaligi hukmronligi, mustaqil Tohiriyilar, Somoniylar, G'aznaviyilar, Qoraxonililar, (Oltuntosh) Anushteginiy xroazmshohlar diplomatikasi). XIII-XIV asr birinchi yarmi mo'g'ullar hukmronligi davri diplomatikasi.

5-mavzu. Amir Temur va Temuriylar davri diplomatikasi

Amir Temur va Temuriylar davri hujatchiligi materiallарини yig'ish, tasnif, taddiq va talqin qilishning dolzab muammolari. Amir Temur va Temuriylar davriga oid mavjud hujatli materiallar tipologiyasi.

6-mavzu. XVI-XX asr boshlari Markaziy Osyo xonliklari davri diplomatikasi

Xonliklar davri mahkamachiligining o'ziga xos xususiyatlari. Hiva va Qo'qon xonligi va Buhoro amirligi davri boshqaruvi tarkibiy muassasalarining siyosiy devon hujatlar. Qozilik ishi yuritishga oid huquqiy hujatlar, xonodonlar xususiy arxivlari.

7-mavzu. Turkistonda Rossiya Imperiyasi mustamlakachilik davri hujatchiligi.

Rossiya imperiyasi davri hujatchiligining murakkab tizimi tasnifi va tafsifi. Rossiya Imperiyasi davri mahkamachilik va uning metropoliya manfaatlariga bo'yisindirilganligi.

III. Amaliy mashq'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashq'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsija etiladi:

1. Tarixiy diplomatika fanining shakllanish tarixi, mazmun-mohiyati, ob'ekti, premeti, maqsadi va vazifalar.
2. Qadimgi Misr, Mesopotamiya, Elam, Akkad, Xett podsholigi, Ashshur, Midya va Qadimgi eron sultanati davrlarida hujatchilik.
3. Uzoq Sharq xalqlari diplomatikasi.
4. Markaziy Osyo qadimgi davr diplomatikasi. Boxtariy, Parfiyoniy, Xorazmiy va uyg'ur yozuvli hujatchilik.
5. Sug'd diplomatikasi.
6. O'rta asr islam davri arab yozuvli hujatchilik tarixi.
7. Amir Temur va Temuriylar davri diplomatikasi.

<p>8. XVI-XX asr boshlari Markaziy Osiyo xonliklari davri diplomatikasi. Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jilozlangan auditoriyada bir akadem gurulnga bir professor - o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tlishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.</p>	<p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar</p> <p>Mustaqil ta'lim uchun tavsiyalar etiladigan mavzular:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Qadimgi Misr, Mesopotamiya, Elam, Akkad, Xett podsholigi, Ashshur, Midya va Qadimgi eron saltanati davrlarida hujjatkhilik. 2. Eski Nisa arxivining hujjatlarida rasmiy xususiyatlar. 3. Tuproqqa arxivining charm va yog' och taxtachalariga bitilgan hujjatlarining diplomatik tahili. 4. Mug'tog'i sug'd hujjatlarining diplomatik tahili(A turkum hujjatlar asosida) 5. Ravatifik bohitary hujjatlar arxivining hujjatlarini(diplomatik tahili). 6. Qadimgi turkiy va uyg'ur turkysi dagi hujjatlar diplomatikasi. 7. Markaziy Osiyo qadimgi davr diplomatikasi. 8. O'rta asr islon davri arab yozuvli hujjatkhilk tarixi. 9. Amir Temur va Temuriylar davr diplomatikasi. <p>10.XVI-XX asr boshlari Markaziy Osiyo xonliklari davri diplomatikasi.</p> <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>
--	---

Fan o'qitishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Magistr bilishi kerak:

- manbalar bilan mustaqil ishlashi, tasnif, tahil etishi, qadimgi davlardan boshlab nomad madaniyatining vujudga kelish jarayonlarini, nomadik madaniyati genezisi va ildizlarini yaxshi mushohada qilishi, qadimiyatdan hozirgi davrgacha bo'lib o'tgan sivilizatsiyalarni mukammal bilishi, nomad madaniyatining o'ziga xos jihatlarini, ularning mazmun-mohiyatlarini anglab yetishi, nomad madaniyati dinamikasi, mexanizmini, taraqqiyot tsikllari (davriy almashtiruv) haqida *tasavvur va bilinga ega bo'lishi*;
- Markaziy Osiyo mintaqasi xalqlarining xo'jalik, ijtimoiy-siyosiy hayotini o'zida akt etirgan manbalarni o'qiy olishi, ularda aksini topgan tarixiy voqealar hodisalarini to'g'ri tahil qila olishi, unda berilgan ma'lumotlarni tahlil eta olish *ko'nikmalariga ega bo'lishi*;
- Markaziy Osiyo nomad aholisining tarixi bo'yicha egallangan bilimlardan ilmiy-amaliy va pedagogik faoliyatda foydalanish; mammakatimis xalqlari

	<p>tarixida amal qilgan nomad madaniyatini bo'yicha ma'lumotlarni boshqa mamlakatlarning tadqiqotlari bilan solishtirish, mustaqillik yillarda birgallikda barpo etamiz. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017.</p> <p>O'zbekistonda zamonaivy tadqiqotlarda qo'iga kiritilgan ma'lumotlarning mazmun mohiyatini anglashi, chet mamlakatlarda bu sohada qo'llanilayotgan yangi usullarning afzalligini ko'rsata biishi va ulardan foydalana olish <i>malakalariga ega bo'lishi kerak.</i></p>
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol usullar; • amaliy mashgulotlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • individual loyihalar; • o'qilayotgan adabiyot bo'yicha referativ ma'ruzalar • janoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, sharq tillaridagi tadqiqotlar va ulardagi etnik va antropologik tahlillar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p>Aсосиy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ismoilov M.M. Hujjatshunoslik va Markaziy Ostyo diplomatikasi (ilmiy-uslubiy qo'llanna) – Toshkent: Akademnashr, 2010 yil. 2. Is'hoqov M., Alimova R. Arxivshunoslik. Darçinik. T. -2020. 3. Sultonov O.'A. Muslimon mamlakatlari diplomatikası. O'quv qo'llanna. O'ZXIA. –2019. <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rabbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11. 5. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizi mard va olijjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 488 b. 6. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqiyoti va xalq farovonligining garovidir. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017.

	<p>7. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va forovon demokratik O'zbekiston davlatini birgallikda barpo etamiz. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017.</p> <p>8. Дъяконов И.М., Лившиц В.А. Документы из Старой Ниссы. Ашхабад. 1960.</p> <p>9. Лившиц В.А. Документы. В кн. «Топраккала. Дворец». М.: 1984. Раздел VI.</p>
10.	Sims-Ulyams N. The Catalogue of Ravataks Bactrian documents from Afganistan. London. 1992.
11.	Alimov I. Arxivshunoslik. T.: -2005.
12.	Лившиц В.А. Согдийская эпиграфика Средней Азии и Семиречья. Ст.Пбг. -2008.
13.	Каталог Хивинских казайских документов XIX-начала XX вв. Ташкент-Киото. -2001
14.	Населенные пункты Бухарского Эмирата. Материалы архива кошбеги Бухарского Эмирата. Под ред. академика А.Мухамеджанова. Т. Фан. -2001
15.	www.edu.uz
16.	www.ziyo.net
17.	www.archive.org
18.	www.shahmela.ws
19.	www.resources.aldaad.org
20.	www.alwaraq.net
21.	www.al-furqan.com
22.	www.islamansiklopedisi.org.tr
7.	<p>O'quv dasturi "Manbashunoslik va tasavvuf germenevtikasi" kafedrasida ishlab chiqilgan va <u>2021</u> - yil "<u>22</u>" <u>08</u> dagi "<u>1</u>"-sonli bayonnoma bilan ma'qullangan.</p> <p>O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining <u>20<u>21</u>-yil "<u>22</u>" <u>08</u> dagi "<u>1</u>" -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.</u></p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ullar:</p> <p>M.M.Ishoqov - TDSHU, "Manbashunoslik va tasavvuf germenevtikasi" kafedrasi mudiri, tarix fanlari doktori, professor.</p> <p>Z.I. Alimov - TDSHU, "Manbashunoslik va tasavvuf germenevtikasi" tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi.</p>
9.	<p>Taqribchilar:</p> <p>X.T. Fayziev – O'ZRF FA Temuriylar tarixi Davlat muzeysi direktori, tarix fanlari nomzodi</p> <p>A.R. Qayumov– O'ZRF A Tarix instituti katta ilmiy xodimi, t.f.n.. dotsent</p>